

- ה. נסתפק ר' אושעיא בשומר אוכל שחלקו – האם מצטרפים שני השומרים עם האכלין, כיון שכל שומר מגן על האוכל שעמו, או שמא אין כאן צירוף כי כל אחד אינו מגן על חברו.
- א. לדעת רש"י מדובר אפילו נחלק לגמרי, ואפילו בשני דברים החלוקים מעיקרם, כגון שני בצלים קטנים בקליפתם, שעם שומריהם הם כביצה. אבל התוס' כתבו שאין מצטרפים לשיעור כביצה אלא באוכלין מחוברים, לכן פרשו שמדובר שהשומרים נחלקו זה מזה אבל עדיין האוכלים מחוברים, כגון עור עם בשר ונחלק העור ולא הופרד הבשר.
- ב. הרמב"ם פסק שאין מצטרפים. (בחזו"א (עוקצין א,ה) כתב שצריך טעם למה פסק הרמב"ם לקולא. וע' בשלמי שמעון שפרש היות ולהרמב"ם אין הספק כאן אלא בדין דרבנן, כי מדאורייתא אוכל מקבל טומאה במשהו, וכן אין אוכל מטמא אוכל מהתורה. וע"ע דמשק אליעזר).
- ג. מסתבר שלענין צירוף שומר שחלקו, אפילו בריה שלמה אינה מצטרפת. תורא"ש. וכ"נ כוונת רש"י.
- ד. לפי פירוש הר"ן בחידושו יוצא, שדבר שהיה שומר וחלקו – ודאי מצטרף, (ולכן חטים של שדרה אחת, אפילו עתה הם מפורדים – קליפותיהם מצטרפות לכביצה), והספק שבגמרא אינו אלא בשהיה חלוק מעיקרא, כגון שני אגוזים או בצלים קטנים.
- ה. נראה, שאם יש בכל האוכלין כביצה בלעדי השומרים, אף שאין האוכלים נוגעים זה בזה אלא השומרים לבדם נוגעים זב"ז – יש כאן צירוף.
- ועוד נראה, שאם יש כביצה באוכל אחד עם שומר שלו, כל האוכלים המחברים בו על ידי שומריהם נחשבים כמחברים אל האוכל, הגם שאין נגיעתם אלא ע"י השומרים. עפ"י חזו"א – יו"ד ריד).

- ו. ריש לקיש אמר: נימה אינה 'יד', וריו"ח אמר: אפילו נימה נחשבת 'יד'. ואמרו, שמודה ריש לקיש שנימה שכנגד הבשר מהוה 'שומר', משום שהיא מחלחלת ונוקבת בעור, (הלכך אינה 'שומר ע"ג שומר'), ומחלוקתם בנימה שאינה כנגד הבשר – שמצד 'שומר' אין לדון בה, אלא מצד 'יד'. עוד אמרו ('איבעית אימא'), שאף ר"ל מודה בנימה שבין כמה נימים, שהיא 'יד', כיון שאפשר לתפוש הבשר ע"י קבוצת הנימים. לפי לשון אחרת (כפרש"י), מחלוקתם בנימים הרבה, שלריש לקיש הנימה שבין הנימים אינה 'יד', ואם נגע בה טומאה – לא נטמאת, ולריו"ח הרי זו 'יד'.
- יש ששנו את מחלוקתם לענין 'שומר' ולא לענין 'יד' – האם נימה נחשבת שומר לבשר (כיון שמנקבת העור, כאמור), אם לאו. אבל משום 'יד', אין נימה בודדת חשובה כלום. ואולם נימה שבין הנימים מהוה 'יד' לכולי עלמא.
- זקן השבולת, כל 'שערה' (זיף ארוך שבראש הגרגר) לבדה אינה כלום, שכשתופשים בה היא נפסקת, אבל כאשר יש שם הרבה – נידונים כולם כ'יד'.

דף קב

- קפז. א. מה דינם של הדברים דלהלן לענין טומאת אוכלין:
שומן הבשר; ליחה היוצאת ממנו; ציר שע"ג הירק; דק שבבשר השוקע בשולי הקדרה; תבלין.
- ב. מאכלות אסורים שהמחום וגמעם – מה דינם? ומה הדין במצת מצוה שהמחה וגמעיה?
ג. מה דינם של משקים היוצאים מן הפירות – לענין איסורי אכילה והנאה?

- א. אביי אמר ששומן נחשב כאוכל בפני עצמו, ומטמא טומאת אוכלין כשאר מאכלים. (לנצי"ב: דוקא קרוש, אבל נוזל – אינו מצטרף עם האכל. ולחזו"א, אין חילוק).
 (בתחילה פרש רבא 'רוטב' דמתניתין – שומן, ומשמע לכאורה שנקט שהשומן אינו אכל בפני עצמו, אלא רק מצטרף לבשר. ואולם נראה שמסקנת ההלכה כאביי, ואפשר שאף רבא מודה. ערמב"ם טו"א ד,ד; תשב"ץ ח"ג קלו.
 התוס' (ד"ה הוא) נסתפקו אם שומן הבשר מטמא טומאת נבלות).
 ליחה / ציר ('חלא') היוצא מן הבשר – אם הוא קרוש, הרי הוא מצטרף עם הבשר להשלמת שיעור לטו"א, אך אינו אכל בפני עצמו. ואם אינו קרוש – אינו מצטרף. (הרמב"ם טו"א ד,ד) כתב 'מרק' והשמיט קרוש. והעיר על כך הכס"מ).
 (ולענין טומאת נבלות – שנינו שהרוטב אינו מצטרף, ואפילו נקרוש. ולענין טומאת שרצים – מבואר מדברי התוס' שציר היוצא מהם מטמא כשרצים עצמם. ע' חזו"א – ריד).
 ציר שע"ג הירק – אינו מצטרף עם הירק לטומאת אוכלין, היות ואינו קרוש.
 דק שבבשר הנאסף בשולי הקדרה – אמר אביי שמתמא טו"א כשאר אכלין. (ואפשר שרבא חולק וסובר שאינו אכל בפני עצמו, וכן"ל לענין שומן).
 תבלין – אינו אכל בפני עצמו אבל מצטרף עם הבשר לטמא טו"א.
- ב. חלב, חמץ, נבלת עוף, שרצים טמאים – שהמחם וגמעם, דינם כאכילה גמורה לכל דבר. (מריבווי נפש. ושרצים מהטמאים).
 מצה שהמחה וגמעה – אין יוצא בה ידי חובתו, (שאינו זה 'לחם'. וגם אין זו 'אכילה'. תוס').
 המחה נבלת-עוף בחמה – טהורה, שנפסלה מאכילה ואינה קרויה 'נבלה'.
 (שאר איסורים שלא נאמר בהם לשון 'אכילה' – לדעת רבנו שמואל, אין צריך לימוד מיוחד שהמחה וגמע – חייב. ויש חולקים).
 דבר שצורתו הטבעית נוזלית – פשוט שחייב עליו בגמיעה, הגם שכתוב בו לשון 'אכילה', כגון דם. והלא שתיה בכלל אכילה בכל מקום. עפ"י תוס' ועוד).
- ג. משמע בגמרא שלפי ר' אליעזר, משקים היוצאים מכל מיני הפירות – דינם כפירות עצמם, הן באיסור הבא מאליה, כגון חדש ושביעית, הן הבא ע"י אדם, כגון ביכורים והקדש.
 ולר' יהושע, (שהלכה כמותו), רק משקה הבא מן הזיתים ומן הענבים דינו כפירות.
 א. מהרמב"ם משמע לכאורה שדוקא בכורים תרומה וערלה, וכן יין של כלאי הכרם, אבל בשאר איסורים, אפילו משקה זיתים וענבים אין דינם כפירות. והרמב"ן הקשה וחלק על כך, אלא בכל האיסורים יש חילוק לר' יהושע בין זיתים וענבים לשאר פירות. וכ"כ החזו"א בדעת הרמב"ם.
 עוד צדד בחזו"א לענין שביעית וחדש, שהם איסורים הבאים מאליהם, שמהם מודה ר' יהושע שאפילו בשאר פירות דינם כמשקה זיתים וענבים. והסיק שכן מסתבר, להקישם לחומרא. ואולם ברמב"ן מפורש שגם איסורים אלו דינם כתרומה ערלה וביכורים.
 ב. הבאת משקים כביכורים מלכתחילה – י"א שאפשר הדבר, לר' אליעזר – בכל פירות הביכורים, ולר' יהושע – ביין ושמן בלבד. (תוס' ערכין יא). ודוקא כשקרא שם על הפרי ואח"כ עשה ממנו משקה (נצי"ב).
 וי"א שהדבר שנוי במחלוקת תנאים, ולכמה דעות א"א להביא משקין כביכורים כלל וכלל, אלא שאם לאחר שהביא ביכורים למקדש, עשה מהם משקה, דינם כפירות עצמם. עפ"י רמב"ם.

ג. לפי האמת – כתב החזו"א – אין חילוק בין פירות תרומה שעשה מהם משקים, ובין משקים שעשה קודם קריאת שם, שלר' אליעזר, בכל הפירות, המשקין דינם כפירות להיותם טבל ולחול שם תרומה עליהם. ולר' יהושע – רק משקים של זיתים וענבים דינם כפירות מדאוריתא. ומדרבנן – בכל הפירות יש על המשקין דין טבל וחלות תרומה. ויש סוברים להחמיר שאין תקנה בהפרשת תו"מ ממיץ פירות).

דף קבא

קפת. מה דינם של הדברים דלהלן לענין טומאת אוכלין?

א. גידי צואר / בשר מת.

ב. חרטום, צפרנים וקרנים.

א. גידי-צואר הקשים (- לפרש"י), ובשר מת (- לפי רבנו תם) – אינם מטמאים טומאת אוכלין בפני עצמם, שהם כעץ בעלמא, (ואין חילוק אם האדם כינסן במכוון אם לאו). לדעת ר' יוחנן, מצטרפים עם הבשר להשלימו לכשיעור. ולריש לקיש – אינם מצטרפים. (ואם הוא מהוה 'שומר' – מצטרף לכולי עלמא. תוס').

ב. חרטום, הצפרנים והקרנים – במקומות הקשים, אינם אלא כעץ בעלמא, לא מיטמאים ולא מטמאים, ובמקומות הרכים (בחרטום – החלק התחתון שבחרטום העליון; בצפרנים – במקום המובלע בבשר; בקרנים – במקום שחותכים ויוצא מהם דם) – טמאים ומיטמאים ומצטרפים. (וצריכים הכשר ומחשבה. רמב"ם טו"א ג,ג).

(הטלפים – נראה שהם נצרכים לבשר יותר מצפרנים, ונחשבים כ'שומר'. תורא"ש).

קפט. מה דינה של בהמה המפרכסת, במקרים דלהלן – לענין טומאה ולענין איסור 'אבר מן החי'?

א. בהמה טהורה ששחטה ישראל.

ב. בהמה טמאה ששחטה ישראל.

ג. בהמה טהורה ששחטה נכרי.

ד. בהמה טמאה ששחטה נכרי.

ה. במקרים הנ"ל, כששחט סימן אחד או רוב, או שנחרה.

ו. במקרים הנ"ל, והתחיל לשחטה גוי וגמרה ישראל; וכן להפך.

ז. במקרים הנ"ל, כששהה או דרס בשחיטה.

ח. במקרים הנ"ל – מה דינה לענין הצלה מטומאה כשהיא באהל המת, על הבלועים שבתוכה, ולענין חיוב הרובעה?

א. בהמה טהורה ששחטה ישראל – הרי היא כאכל ומקבלת טומאת אוכלין, ואין צריך מחשבה מיוחדת לעשותו 'אכל', וכן אין צריך הכשר ממקום אחר, אלא מוכשרת ב(דם) שחיטה. ואין בה טומאת-נבלות שהרי שחטה היא.

ואין באבריה משום 'אבר מן החי', ואפילו לבן נח (הגם שאין לו תורת שחיטה – כיון שמותר לישראל, אי אפשר שיהא אסור לבן נח). ואם בא לאכול מבשרה, יכול לחתכו עתה, וידיה וימלה יפה יפה (כי עדיין דמה בלוע בתוכה), וצריך להמתין עד שתצא נפשה (משום לא תאכלו על הדם, ואסמכתא בעלמא היא, ומדרבנן. רש"י. וע' מהר"ץ חיות) ואוכל.